

Gaçan gutular... / satiriki hekaýa

Category: Filosofiýa,Hekaýalar,Kitapcy,Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 22 января, 2025

Gaçan gutular... / satiriki hekaýa GAÇAN GUTULAR...

Içim eljuk diýip duransoň täze açylan naharhana sowuldym. Dogrusy, bu ýerik meniň birinji gezek gelşimdi. «Garny doka bela ýok» bolsa, onda ol meniň golaýyma-da gelmeli däl. Iýdim iýip bilenimi. Göjek ýaljak garnymy sypap turmakçy boldum.

– Náme, sen gap-gaçlaryny Puşkin ýygnar öydýäňmi? – diýip, egni ak ýektaýly gelin ýeňimden çekdi.

Men ötünç sorap, boşan tarelkalarymy ýygnaşdyrdym-da, eltip aýlanyp duran gaýış çekiniň üstünde goýdum. Daş çykyp sagadyma seretdim, entek wagt bar. Has dogrusy, okuwyň başlanmagyna ýene-de ýarym sagat galypdyr. Pyýada gitsemem arkaýyn ýetişýän. Yöräp ugranyňmam şoldy welin, gübə bir zat ýadyma düşdi. Görsem elim boş, hany meniň depderlerim? Yzyma dolandym. Baryp ýaňky oturan ýerime seretdim. Hiç zat ýok. Görseňizlääň bu bolýan zatlary. Konspektlerim şol gap-gaçlar bilen bile aýlanyp duran çekiniň üstüne ataýan bolsam nätjek. Nobatçy aýaldan haraý gözläp onuň ýanyна bardym.

– Bagışlaň, men ýaňy, ho, nemedip duran çekini...

– Başymy agyrtma, jigi. O çekini men aýlamok, oña jogabam beremok.

Ölumiň öýünde oña ýagdaýy düşündirdim. Özelenip okuwdan gjä galýandygym aýtdym. Ol ahyry yryldy. Meni yzyna tirkäp bir jaý bardy. Kabinetiniň eýesi bilen tanyşdyrdy. Dogrusyny dogry aýtjak, ony görenimden depe saçym düyrükdi, bir hili hopukdym. Eý aman, beýle-de bir semiz adam bolar oguşýan. Lap edip aýtdygym däl, onuň ini boýuna görä ýasyrak eken. Gaýa ýaly güberiliп dur. Her näçe özümi ele aljak bolsamam bolmady. Sesim sandyrap çykdy.

– D-d-daýza jan, ýaňy nemedip, o nemämi...

– Náme sakawlap dursuň, ýa puluň tölemän jyrjak bolduňmy? –

diýip, ol al-petimden aldy.

Men bolan zatlary bolşy ýaly edip oňa gürrüň berdim. Ol meniň üstüme sorag baryny ýagdyrdy.

– Jemi näçe depder bolmaly, olaryň reňki nähili?

– Iki sanydyr, daşy köneliп giden. Özem biriniň reňkä garadyr, beýlekisem goňyr. Ýanynda-da ýukajyk...

– Bu ýerde zadyny galдыrýan özüň ýaly erni suwly kän. Biz ony ýöne şeýle berip bilmeris. Direktoryň adyna düşündiriş ýazyp, ertir pasportyň alyp gelmeli bolarsyň. Ýogsa-da depderiň çyzyklydym ýa-da kletka?

Ýeser ýerde gaý tutdy öýdýän. Gözümi göge tutup oýlandym. Be, nähili bolanda onum bulara näme derkar ýeri barka? Daşdan ýasalan heýkele çalym edýän ol aýal meni hasam gyssady.

– Näme bileňokmy?! Puluň güýji bilen girenje gul diýerler saña. Ýa kakaň nemeräjik ýerde işleyändir. Bizem bu zatlara akyl ýetirýäs, çöregi ýeňsämizden iýemizok. Öz göterip ýoren depderiň nähiliđigini bileňok, ekzameni nä dip tabşyrdyň? Wah, şu ýokary okuw jaýyna kabul edýänleň başlygy özüm dagy bolaýsam bar-a, gözüñizde ot ýakjak-da...

Men elimi-aýagymy ýitirip, öñküdenem beter aljyradym. Boýurganyp ýalbarmaga oturdym.

– Baýyňa-gözüňe doneýin, daýza jan ýaşuly. Gaýrat ediň, okuwymdan gjä galýan. Birinji sagadym filosofiýadır, gaty bet mollum okudýa. Bizden «ýer ilki döräpmi ýa-da adam» diýip özüniň bilmeýän zatlaryny soraýa. Ekzamende o meň işimi görer. Düşünýäñizmi, daýza jan?!

Ol edil soky daşy ýaly sarsman otyrды. Be, men näme etsemkäm, heý bir yryp bolmazmyka muny. Ince damarynam tapar ýaly däl, ýogsam tutajak welin. Ýene-de höre-köse edenden gowusy ýokmukan öýdýän, gaňryşyna bir gaýtmaýyn.

– Daýza jan ýaşuly, ynanmasaňyz baryň barlap göräyiň. So zatlaryň arasynda Allanazarow Begnazaryň «Ýiten onlugam» bolmalydyr. Walla cynam, dogrymy aýdýan.

E-he, bu aýala bir zada boldy. Onuň aýagynyň aşagynda pružin barmykan-aý, edil gop berlen ýaly zöwwé ýerinden galdy. Iki elini stola diräp öñe egildi. Gyzyl dişlerini gyjyrdadyp gürledi.

– Kimiň ýitiren onlugu diýdiň? Şo depderleň arasynda kör-köpügem ýok, it uwlaýa. Biz ony eýýäm barladyk. Sen şeýdip bize ogurlyk ýoňkejek bolýaňmy? Töhmetçi diýerler saňa. Ýoýok, başartmaz. Pul diýilýän zat depderiň arasyna salynýan däldir, ýa jübiňe syganokmy? Onsoňam ony kimiň ýitirendigini bilýän bolsaň, näme üçin puly eýesine bereňok. Hä? Gel-gel, senjagaz dagam bizi soýjak bolýaňmy. Biz näme zikge kakýandyr öydýäňmi?

Men depderdenem geçdim, beýlekidenem. Şu dawadan sag-aman başymy sypdrysam oňdum.

– Daýza jan...

– «Daýza jan, daýza jan» diýip ýürege düşdüň, meň seň ýaly töhmetçi ýegenim ýok – diýip, ol meniň sözümi böldi.

Her zat etmeli welin ýagdaýy düşündirmeli, ähli zadyň bulaşaýmagy mümkün.

– Ýeňñe jan, men sizden pul aljak bolamok, dogry düşüniň. O meň ýaňky ýiten onluk diýýänim neme...

– Hä-ä, gorkduňmy? Züwwetdin. Gyssaberseň çybşylda uraýarsyň asyl. Etjek bolýan pyrryldagyň baş barmaz. Kim bilen iş salışýanyň bilmek gerek, ýoldaş student. Seň öňünde oturan sähel ýalbaranda pagyş-para ereýän institutyň mugallymy däl. Entek tozany direktirimiz gelende görersiň. Okaýan ýeriňe hat ýazyp, ryswa ederis. Masgara edip, gazedé ýazdyrys, häzirki žurnalistleň gözleýäni şuň ýaly pakt.

O-ho-how! Bulardan gowy zada garaşmaly däl. Men ýuwaşjadan götinjekläp ugradym. Elbetde, niýetim gaçmakda. Onýanca büdüräp ýkyldym. Stoluň üstünde duran suwly grafın gaýtdy şakyrdap, üstüm öl-myžzyk boldy. «Asta gaçan namart» diýenlerini edip eňdim. Ulili bilen uwlap yzymdan gygyran aýalyň sesi bütin şähere eşidildimikän öydýän.

– Gaçyp gitjek ýeriň ýokdur. Depderde adyň bar bolsa ýeriň deşigine girseňem taparys!..

Yzymy garaman gaçdym. Ýüregime bir teselli beren zat, ol depderler özümki däldi. Dagy näme, konspekt-hat ýazyp, bu adamlar samsykdyr öydýäňizmi? Okuwa salmany başaran kakam ony gutartmanam başarar. Satırıki hekaýalar